

Nr 41.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1931 kl. 12 m.

Utlåtande, angående beredande av medel för vissa åtgärder i anslutning till riksdagens hyllningsgård till isländska alltingets 1 000-årsjubileum m. m.

Med bifall till bankoutskottets i utlåtande nr 15 framställda förslag beslöt 1930 års riksdag, i anledning av framställning från kamrarnas herrar talmän, bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att av förslagsanslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus utanordna ett belopp av förslagsvis 25 000 kronor till anskaffande av en lämplig hyllningsgård till isländska alltinget i samband med dess 1 000-årsjubileum.

Till fullgörande av detta uppdrag utsågo fullmäktige en kommitté med uppgift att för det avsedda ändamålet sammanställa en lämplig bokgåva och valde till ledamöter i denna kommitté fullmäktiges ordförande K. E. H. Hildebrand, tillika kommitténs ordförande, riksbibliotekarien I. G. A. Collijn, överbibliotekarien vid Uppsala universitetsbibliotek A. W. Grape och överbibliotekarien vid riksdagsbiblioteket V. Gödel.

I skrivelse till fullmäktige den 9 april 1931 har kommittén avgivit berättelse rörande fullgörandet av det åt kommittén lämnade uppdraget och därvid anført bland annat följande:

»I samråd med kamrarnas talmän beslöt kommittén låta bokgåvan bestå av följande arbeten:

1. En reproduktion i ljustryck av den s. k. Uppsala-Eddan, vilken nedskrivits på Island omkring år 1300 och förvaras i Uppsala universitetsbibliotek. De 56 blad, av vilka handskriften består, fotograferades inom universitetsbiblioteket och reproducerades å Generalstabens Litografiska Anstalt. Det exemplar, som överlämnades till alltinget, trycktes på pergament och 500 exemplar på gott papper.

2. Ett svenskt kulturbibliotek, omfattande ett urval böcker i svensk historia, geografi, konst, litteraturhistoria m. m., inalles 481 nummer, många nummer i flera volymer.

3. En i möjligaste mån fullständig samling i Sverige utgivna skrifter rörande Island, dess historia, språk, litteratur m. m. Vid överlämnandet bestod denna samling av 311 böcker, 114 broschyrer i kapslar och 63 dylika separat inbundna i samlingsband. Till komplettering hava till Island avsänts ytterligare 16 böcker och broschyrer.

De båda boksamlingarna sammanställdes å Kungl. biblioteket. Böcker och broschyrer bundos och förseddes med ex-libris och stämpel. En handskriven katalog över den förra samlingen och en tryckt över den senare, upprättad av amanuensen å Kungl. biblioteket Nils Afzelius, bifogas. Den

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 8 saml. 27 häft. (Nr 41-42.)

senare katalogen har tryckts i Kungl. bibliotekets handlingar, varigenom tryckningskostnaden för kommittén nedbringades till hälften. Bidrag till boksamlingarna ha lämnats av ett stort antal institutioner och personer enligt bilagd förteckning, vilket avsevärt nedbringat inköpskostnaden.

Kommitténs utgifter ha varit för

bokinköp, inbindning, ex-libris och stämplars kronor	13 464: 31
ljustrycksreproduktionen av Uppsala-eddan, inklusive fotografering	» 6 022: 14
diverse kostnader (arvoden till kommitténs medlemmar och katalogredaktörerna, bok- lärar, transport till Island, försäkring m.m.)	» 2 428: 75

Summa kronor 21 915: 20

Å förslagsanslaget å 25 000 kronor har sålunda en besparing å något över 3 000 kronor uppstått.»

Till förestående redogörelse har kommittén fogat ett förslag rörande utgivande av en vetenskaplig bearbetning av den s. k. Uppsala-eddan. Kommittén anför härom följande:

»Beslutet om utgivande i ljustrycksreproduktion av Uppsala-eddan baserades på en promemoria av överbibliotekarien Grape, däri denne framhöll, att en för vetenskapen lämplig edition borde förses dels med en noggrant utförd transkription av texten, utförd med diplomatisk noggrannhet och i editionen jämnlöpande sida efter sida med ljustrycksavbildningen, och dels med en ingående paleografisk beskrivning av handskriften, en redogörelse för dess öden o. s. v. Ett sådant arbete måste emellertid taga mycket arbete och lång tid i anspråk, varför man nödgades gå fram i två etapper och sålunda först iordningställa ljustrycksreproduktionen till alltingets jubileum för att efteråt, om möjligt, komplettera den med den vetenskapliga bearbetningen. I enlighet härmed trycktes ljustrycksupplagan i 500 exemplar, av vilka blott ett fåtal kommit till användning (till alltinget, offentliga bibliotek m. m.) och de övriga lagrats i Uppsala universitetsbibliotek för att eventuellt ingå i den senare åstadkomna vetenskapliga editionen.

Riksdagens bokgåva till Island ökas avsevärt i värde, om den kompletteras med en vetenskaplig bearbetning, och för vetenskapliga forskningar vore en sådan av mycket stor betydelse. En större del av den vetenskapliga upplagan skulle för övrigt av Uppsala universitetsbibliotek användas som bytesmateriel till utländska bibliotek och därigenom tillföra biblioteket och genom detta svenska staten för den svenska vetenskapliga forskningen värdefulla skrifter från andra länder.

Av en den 10 februari daterad promemoria* av överbibliotekarien Grape framgår, att den vetenskapliga bearbetningen skulle kunna utföras av lektorn Gottfrid Kallstenius och honom själv samt att kostnaden skulle uppgå till 16 000 kronor. Av 25 000-kronorsanslaget till bokgåvan återstår oanvänt drygt 3 000 kronor, varför ett tilläggsanslag skulle erfordras å 13 000 kronor. Det förra anslaget var förslagsanslag, men det har syntts vara riktigast att underställa frågan om den vetenskapliga editionen riksdagens förnyade prövning och beslut.»

* Tryckt såsom bilaga till detta utlåtande.

Under framhållande, att en vetenskaplig edition skulle öka värdet av riksdagens gåva till Islands allting och att den därtill skulle bliva av stor betydelse för den svenska och internationella forskningen — i förra fallet både direkt och indirekt — har kommittén varmt tillstyrkt, att riksdagen måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att träda i författning om utgivande av en sådan edition med användning av redan tryckta ljustrycksblad samt bemyndiga dem att av förslagsanslaget till riksdags- och revisionskostnader samt kostnader för riksdagens hus utanordna ett belopp av förslagsvis 16 000 kronor, varav 3 000 kronor såsom återstoden av 1930 års förslagsanslag å 25 000 kronor och 13 000 kronor såsom nytt anslag.

Med skrivelse den 9 april 1931 hava *fullmäktige i riksgäldskontoret* till utskottet överlämnat kommitténs ovanberörda skrivelse jämte därvid fogade bilagor.

Då 1930 års riksdag fattade sitt beslut om överlämnande av en hyllningsgärd till isländska alltinget i samband med dess 1 000-årsjubileum, förutsattes det, att denna gärd bland annat skulle innehålla en reproduktion i ljustryck av den på Island nedskrivna s. k. Uppsala-eddan. Vid de förberedande överläggningarna i ämnet uttalades önskvärdheten av att i anslutning till utförandet av denna reproduktion en vetenskaplig bearbetning av ifrågavarande verk, så snart sig göra låte, kunde komma till stånd, varigenom betydelsen av gåvan till alltinget skulle avsevärt ökas och därtill åstadkommas ett arbete av bestående värde för forskningen. *Utskottet.*

Av den föreliggande redogörelsen för användningen av det av förlidet års riksdag beviljade anslaget å 25 000 kronor för anskaffandet av omförmälda gåva framgår, att för ändamålet disponerats ett belopp av i runt tal 22 000 kronor. Häri ingå kostnader för framställande av 500 extra exemplar av ljustrycksreproduktionen av eddan, vilka exemplar avsetts att användas vid den planerade vetenskapliga editionen. De kostnader, som i övrigt erfordras för denna edition, beräknas till 16 000 kronor, varav emellertid 3 000 kronor motsvaras av besparing å det redan beviljade beloppet.

Utskottet har ansett sig böra tillstyrka, att medel beredas för utförande av ifrågavarande vetenskapliga bearbetning av Uppsala-eddan. Utskottet — som förutsätter, att arbetet från början så planlägges, att den nu beräknade kostnadssumman kommer att visa sig för ändamålet tillräcklig — hemställer alltså,

att riksdagen må bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att — i anslutning till riksdagens hyllningsgärd till isländska alltinget vid dess 1 000-årsjubileum — för utgivande av en vetenskaplig bearbetning av den s. k. Uppsala-eddan av förslagsanslaget till riksdags- och revisions-

kostnader samt kostnader för riksdagens hus använda ett belopp av högst 16 000 kronor.

Stockholm den 5 maj 1931.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar *C. E. Svensson, Gustafsson* i Stensholm, *Johansson* i Östersund, *Lindgren, Ström* i Lidköping, *Stendahl* och *Bodin*;

från a n d r a kammaren: herrar *Bäcklund, Svensson* i Betingetorp*, *Lovén, Carlsson* i Solberga*, *Höglund* i Göteborg* och *Johansson* i Edsbyn.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bilaga

P. M.

rörande en supplerad faksimile-edition av Uppsala-Eddan.

När Sveriges riksdag under fjolåret såsom ett led i sin hyllning för Islands Allting lät utföra en reproduktion i ljustryck av Uppsala-handskriften av Snorre Sturlasons Edda, befanns det nödvändigt att i första hand stanna vid enbart en dylik avbildning, enär den tid, som då stod till buds, icke medgav utarbetandet av en fullständig edition avsedd för vetenskapligt bruk. Emellertid räknade man redan från början med att en supplerad upplaga, alltså försedd med en paleografisk och historisk inledning, transskriberad text löpande parallellt med ljustrycksavbildningen samt en kommentar, skulle utarbetas så fort omständigheterna det medgäve. Och en upplaga av detta slag utlovades också i förordet till den provisoriska facsimile-editionen.

Då undertecknad nu anmodats att dels närmare undersöka möjligheterna att få det arbete utfört, som ännu kräves för det slutgiltiga verket, dels åstadkomma en approximativ beräkning av de kostnader, som redigeringsarbetet samt verkets tryckning m. m. kan komma att draga, får jag härmed vördsamt anföra följande.

Vad då först angår frågan om själva redigeringen och det erforderliga vetenskapliga arbetet, så vågar jag hoppas att denna skall kunna lösas på ett fullt tillfredsställande sätt, sedan lektorn fil. d:r Gottfrid Kallstenius förklarat sig villig att tillsammans med mig påtaga sig denna uppgift. Lektor Kallstenius' kompetens för detta arbete kan utan vidare sägas stå över all diskussion, då han i en betydande utsträckning ägnat sig åt isländska språk- och handskriftsstudier, vilka även resulterat i flera av trycket utgivna arbeten. Och beträffande mina egna förutsättningar torde jag möjligen vara berättigad att dels hänvisa till min edition av den isländska dikten Ynglingatal (med paleografisk kommentar m. m.), dels åberopa den omständigheten att jag tidigare haft anledning att ingående syssla med den nu ifråga varande Edda-handskriften. Då det emellertid såväl om lektor Kallstenius som om mig själv gäller att vi äro strängt upptagna av tjänsteåligganden och andra göromål, är det att förutse, att detta omfattande och krävande arbete för oss kommer att erfordra en tid av åtminstone två à tre år.

Redaktionsarbetet kommer givetvis att draga åtskilliga kostnader, varför det torde få anses skäligt att räkna med någon ersättning. Möjligen torde man också få räkna med behovet av någon tids tjänstledighet för redaktörerna, i vilket fall gottgörelse för på den grund minskade avlöningsförmåner måste utgå. Ävenså är det att förutse, att utarbetandet av inledningen med all säkerhet kommer att nödvändiggöra forskningsresor, särskilt en längre tids vistelse i Köpenhamn för forskningar i de där befintliga stora samlingarna av isländska handskrifter. För kostnader av denna art — redaktion, tjänstledighet, resor och oförutsedda utgifter — torde man icke gärna kunna räkna med ett lägre belopp än 3 000 kronor.

Vad åter angår de blivande tryckningskostnaderna så möter det betydande svårigheter att beräkna dessa, då ju verkets omfång ej på förhand kan fixeras. Man får här också ihågkomma att det är fråga om en mycket svår och på den grund kostsam sättning, med en mängd ovanliga typer, varav

ett icke obetydligt antal måste särskilt gjutas. På grundval av de preliminära kalkyler, som lämnats av Almqvist & Wiksells Boktryckeri-A.-B., torde följande ungefärliga beräkning kunna göras:

Den transskriberade texten, som kommer att utgöra 7 st.

16-sidiga ark, beräknas för sättning och tryckning (inklusive papper) draga en kostnad av kronor 428:50		
pr ark eller	kronor	2 999:50
Tillkommer för nygraverade typer	c:a »	350:—
Inledning och anmärkningar beräknas approximativt till		
17 ark à kronor 360:50 pr ark eller	»	6 128:50
Omslag och häftning	c:a »	500:—
Korrekturkostnaderna, som för en dylik sättning givetvis måste bli avsevärt höga, torde åtminstone böra beräknas till 15 % av kostnaden för sättning m. m. eller	c:a »	1 370:—
Tryckningskostnaderna skulle därmed belöpa sig till c:a	»	11 348:—

Det torde slutligen få anses önskvärt att åtminstone någon del av upplagan kunde inbindas. Jag föreställer mig att ett belopp av förslagsvis 1 600 kronor skulle vara tillräckligt för att åstadkomma åtminstone ett eller annat hundratal enklare band och därtill ett antal något mera påkostade.

Det överslag, som här kunnat göras beträffande kostnaderna, synes alltså approximativt peka hän på ett sammanlagt belopp av omkring 16 000 kronor såsom ytterligare erforderligt för den fullständiga vetenskapliga editionens utarbetande och tryckning.

Uppsala den 10 februari 1931.

And. Grape.
Överbibliotekarie.